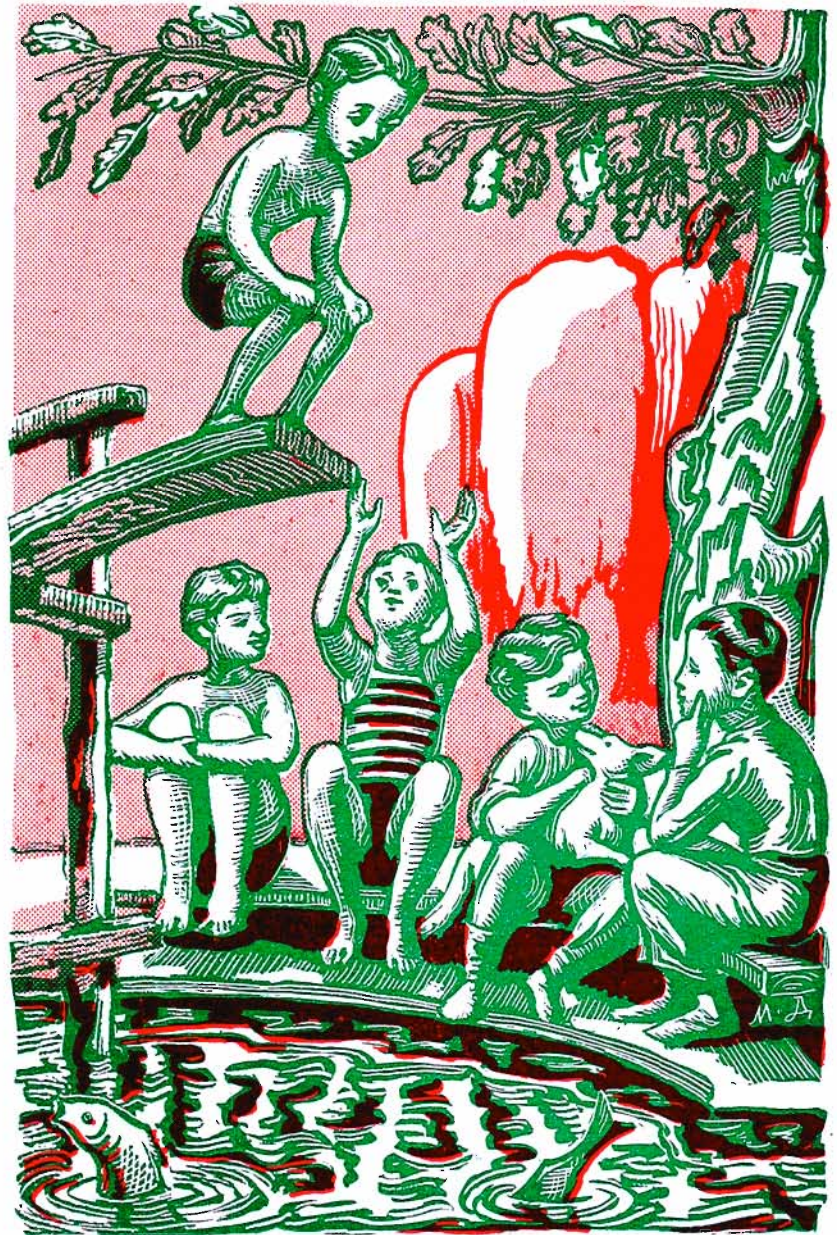

ВЕСЕЛКА

ЖУРНАЛ ДЛЯ ДІТЕЙ

THE RAINBOW

A CHILDREN'S MAGAZINE

СЬОМОГО червня згадаємо, діти, отця Маркіяна, що вчив нас любити і шанувати батьківську мову, склав „Букваря” і „Русалку Дністрову”. Сьомого червня Шашкевич помер та в пам’яті нашій живе він тепер.

А на ДЕВ’ЯТИЙ день, — у неділю, — в Свята Зелені у церкві зійля звичаєм давнім дамо посвятити. І пом’янемо молитвою, діти, душі героїв, відважних борців, що вмерли за нарід, щоб нарід їх жив.

В червні надходить науки кінець. Гарне свідоцтво — то праці вінець, пильних заслужена жде нагорода: чари вакацій, дозвілля, природа, табір над озером в тихій діброві — там спочиватимем душі, здорові!

1. УКРАЇНСЬКІ НАРОДНІ ЗАГАДКИ

- Стоїть хатка без вікон, без дверей, а в тій хатці повно людей.
- Стоїть при дорозі на одній нозі, голова мала, а в ній тьма.
- Що то за дерево, що сонця не бачить?
- Що мусить людина наперед зробити, щоб лягти спати?
- Чотири братчики всі біжать: два втікають, а два здоганяють.
- В однім барилці два трушки, без чопа, без дірки.

2. РЕБУСКИ

Які це слова?

При 5; 100 лиця; 3 зуб; ві 2 га; 3 вога.

Які це речення?

Щі 2 лини 3 мають будову.

100 ю при 100 лі.

Уложив О. Цукорник

3. МАГІЧНИЙ КВАДРАТ

	1	2	3	4	
1	—	—	—	—	Має кожне дерево
2	—	—	—	—	Останок мутної води
3	—	—	—	—	Інакше — порода
4	—	—	—	—	Перший чоловік

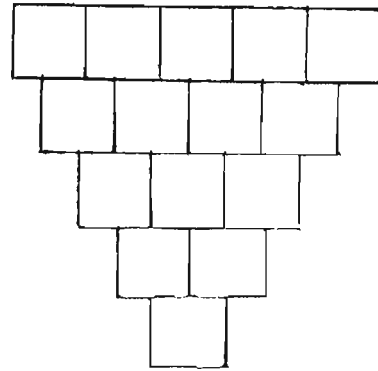
Уложив О. Цукорник

4. ЗАГАДКОВА ВІЗИТІВКА

П. Т У Р

Яка це ріка?

5. КЛИН

Букви: е, н, н, н, о, о, о, о, р, р, т, т, т, т, т вписати в квадратів подя так, щоб у поземих рядках постали слова таких значень:

- співацький голос,
- престіл,
- звук,
- займенник,
- приголося.

Кожне наступне слово одержуємо з попереднього, скреслюючи в ньому одну букву і переставляючи інші.

6. ЩО ЦЕ?

На городі молодичка:
Зелененька спідничка,
Хустка червоненька,
Серденько чорненьке.

К. Перелісна

Розв’язки загадок з чисел за травень і червень надсилати до 27-го липня ц. р.

з кольоровими ілюстраціями виходить на початку кожного місяця у Видавництві „Свобода” заходами Українського Народного Союзу. Редагує Колегія з членів Об’єднання Працівників Дитячої Літератури. Річна передплата становить у ЗДА — 4.00 дол., у інших країнах — рівновартість цієї суми. Ціна окремого числа 40 центів.

Адреса: “SVOBODA” — “Veselka”, P. O. Box 346 Jersey City 3, N. J. USA.

Редакція застерігає собі право виправляти прислані авторами матеріяли. Передруки нових творів і ілюстрацій, вміщених у „Веселці”, тільки за попередньою згодою Редакції й Видавництва та за поданням джерела. Обкладинка роботи Е. Козака, Розділові заставки Е. Козака, П. Холодного й М. Бутовича.

Copyright by “Svoboda” 1957. All rights reserved.

“THE RAINBOW” — “VESELKA”
published monthly by the Ukrainian National Association.
81-83 Grand Street
Jersey City, N. J.
Subscription \$4.00 per year
Entered as Second Class Matter
at Jersey City, N. J.

Вступна ілюстрація М. Дмитренка

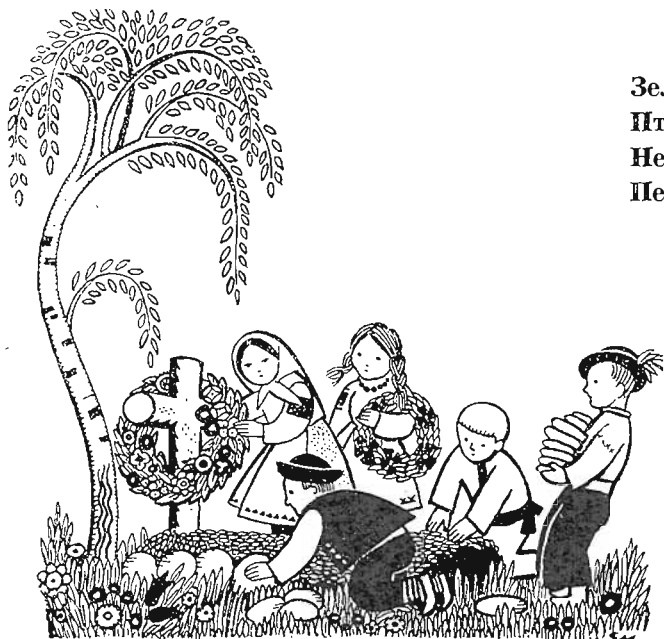
ЗЕЛЕНІ СВЯТА

Зелені Свята — зелень, квіти,
Пташиний спів, веселий сміх —
Несуть квітки до церкви діти,
Перед престіл складають їх.

— Благослови, ласкавий Боже,
Пахуче зілля це — і дай,
Щоб обновивсь, зацвів, мов режа,
І звеселів наш Рідний Край!

А за борців його завзятих,
Героїв бою і тюрми,
В день поминок, в Зелені Свята
Від нас молитву Ти прийми!

М. Маморський

ПЕРШИЙ ДЕНЬ

Матусенько, тату,
Свідоцтво ось тут,
Оце мені плата
За працю, за труд!

Здорова будь, школо,
І ти спочивай!
А я піду полем,
Доріжкою в гай.

Рясніють квітками
Галяви ясні,
І вітер гілками
Кивав мені.

Оце мені втіха
І радісна мить,
І серце так тихо,
Так любо тремтить!

Піду привітаю
Я волю свою,
Суниць пошукаю
В траві у гаю.

Пташки легкокрилі
Назустріч: — Вітай!
По чеснім зусиллі
Спочинок — то рай!

Р. Завадоев

ВИРУШАЄМ В ТАБІР, ДІТИ!

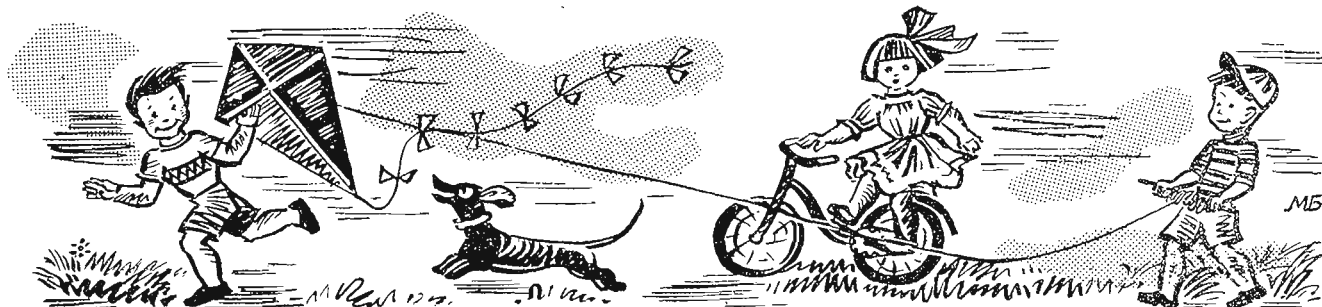
Як засвітить сонце вліті,
Вирушаєм в табір, діти!

Виправляємось на лови
У ліси, гаї, діброви.

Рік увесь була наука,
А тепер — стріляєм з лука,

Над рікою кожен день
Повно сміху і пісень!

С. Гординський

МАМА

Леґенда

Жінка Йосипа, теслі, ходила по хаті з недужим своїм хлопчиком на руках. Журливо нахилалась над ним, цілувала його волосся, мабуть удесьяте вже розпочинала свою колисанку. Співала в ній про голубе небо, нагріте теплом Божої любови, про ручай, закосичений незабудками, як очі янголят; про зябликів та синичок, що саме тепер ховаються у затишшя материнських крил.

Дитя зідхнуло слухаючи, схилило й собі голову, ближче грудей Марії і з розпеченими жарю губками запало в глибокий сон.

Мама поклала його обережно на вбогій постелі, а сама боса, як була, побігла за ліками до міста. Щоб не гаяти часу, пустилася навскоси полем, з якого щойно вчора сусіди забрали збіжжя.

Перші вечірні сумерки волоклися вже по світі, і пронизливий вихор гудів поверх скиб. Із дерев на межах сипалось зів'яле листя, по борознах миготіли озерця води, мов срібні. Ген, у долині, чорнів Назарет.

Марія бігла щосил, аж вітер лопотів її одежиною, зривав хустину з русого волосся, спинав віддих у грудях.

І враз заворушилось на полі все покривджене, налякане, дожидаючи рятунку. Безлиста рокита, що дуже боялася зими, доглянула здалеку Матір Божу і розчепіреном гіллям зачепила прохожу. Зачепила, придержала, стала просити жалібним тріскотом корчавих прутів:

— О, зупинися на часок, найсвятіша! Обійди тільки раз кругом, щоб заметіль пощадила мене на цьому відслоненому місці.

Але жінка теслі неспігла розгублено мимо неї, сильніше закутавши платинкою натомлене обличчя.

Стрінула ще світлушку, замотану в павутиння — тільки зірвати б сітку хижака-павука — та Мати Божа так поспішала, що чула серце в роті.

Не спинала її й пташка, що кілька разів вдарилась на лету об її коліна, забігаючи й собі допомоги у святої мандрівниці. Її пернаті діточки, кимось налякані, розбрелися по очереті, і вона даремно закликала їх до себе криком горя та розпуки.

Марія не спостерігала сьогодні нічого на цій гіркій дорозі. З її босих порепаних ніг плила краплями кров і позначала на стернині пурпурову доріжку, одну й другу...

В аптеці ждало багато жінок. Аптекарь видавав ліки чергою, і Марія ледве перед нічю вернулася до хати. Зараз із порога глянула на дитину. Вона спала спокійно, рясний цілющий піт укрив маленьке чоло. Мати з полегкістю схилилася на поруччя ліжка, відпочиваючи після томної дороги. Пересиділа так усю ніч на сторожі Ісусового сну.

Ранком, як сонце кинуло на Назарет перший жмут проміння, крізь шибку, що її протирали з роси ручки малого Сина Марії, видно було на полі два рядки маків, мов довгі шнури коралів. У ранішньому леготі вони тремтіли, як живі, на своїх високих і тонких стебелінках, а сонце пестило останнім теплом їх рум'яні пелюстки.

Усю днину збігалися діти з Назарету, щоб нарвати цих квіток з неба, але вони скоро в'янули. До того ж ішла осінь, що доти миє дощем і б'є лютими вітрами, доки з них не облетить Богом дана краса.

І маленький Ісус Назарець вибіг у теплий полудень погратися з ровесниками поміж ті маки, червоні, як вогники, крилаті, як метелики, і крихкі, як мрія. Коли вже мав доволі забави, назбирав гарну китицю і з веселим співом поспішив до хати.

Біля вікна у сонці сиділа його молода Мати і пряла сивий льон, а веретено іскрою вертілося в її пальцях. А як схилилася, щоб придержати в обіймах свого пестунчика, він успів уже вбрати її волосся в ці тремтячі вогненні квітки, мов у царську корону.

Повна тихої погоди, дивилась на нього обрадувана Марія...

З тієї пори посеред піль, де росте хліб насущний для людей, з кожним літом цвітуть доріжки Божі, мов довгі шнурки коралів.

ЗЕРНЯТКО МАКУ

Казочка — безконечник

Було собі зернятко маку. А було воно таке манюсіньке, як крапка — не було на що й дивитися.

Подув вітер і заніс зернятко в траву. Мачок упав під траву і заснув. Спочатку прикрила його трава, а потім прикрив сніг. З весною почало пригрівати сонечко, от сніг і розтанув. Зернятко маку прокинулося, виглянуло і, побачивши, що весна, пустило в землю корінчик, а вгору — листочки. Витяглося в стебелинку. Нагорі в нього було неначе зелене яечко. Яечко набубнявіло, а з нього повитикалася зім'ята одежинка. Одежинка

вирівнялася і своїм гарним червоним кольором стала вабити до себе жучків. Потім та одежинка пороздиралася і облетіла, а на вершечку зостався маленький горщечок. Зразу горщечок був зелений, а потім почав жовтіти й твердішати. Зверху мав він покришечку, мов коронку з дірочками. В середині ж горщечка було як у хаті — наче окремі кімнатки, а в них — багато-багато макових діток-зерняток.

Подув вітер і почав розкидати-розсівати макові зернятка.

А тепер — починаймо казочку від початку...

ПРОГУЛЯНКА

Каже тато: „У візочок
ми Оксаночку дамо
й прогулятись ген, до лісу,
за село поїдемо.

Мама дома кашку варить,
і пере сорочечки,
і на сонці сушить-білить
пелюшки-пелюсточки.

А у лісі у чужому
я Оксанці розкажу
про жита мої хороші,

про завітчану межу,
про моє високе небо,
Землю соняшну мою, —
щоб Оксаночці приснилась
синьою волошкою,
щоб її тут колисали
рідне поле, рідний степ —
щоб любила їх Оксанка,
як в чужині виросте!”

Ірина Наріжна

ХОДІМ, ХЛОПЦІ, НА ЛУЖОК

Ходім, хлопці, на лужок,
Згорнім сіно у стіжок,

Призбираймо сінца
Для малого баранця.

Понесімо до ясел,
Щоб не бачив наш осел,

Бо осел — ледачий гість,
Баранцеве сіно з'їсть.

В. Дубина

МАРКІЯН ШАШКЕВИЧ

(У 120-ліття появи „Русалки Дністрової”)

На нашій Україні, в Галичині, недалеко міста Львова, серед розлогих піль розкинулося село Підлисса. Відоме-славне це село: тут, у 1811-ому році, народився хлопчина, на ім'я Маркіян. Був він сином священника-пароха, о. Семена Шашкевича.

Виростав Маркіян серед зелені садів і піль, бавився під великими, старими дубами, що росли перед домом на подвір'ї, часто ходив з ровесниками на поблизу Білу Гору і з неї дивився далеко на рідну українську землю.

Полюбив змалку Маркіян своє рідне село, полюбив Білу Гору, полюбив рідних людей-селян, полюбив мову й пісні рідного народу.

Минали роки. Маркіян поїхав до недалекого міста в школу, потім опинився в духовній семінарії у Львові і згодом став священником. У семінарії почав він писати вірші й оповідання. Писав про рідне село, про Білу Гору, писав про давню славу й велич України, закликав любити рідну мову й рідні звичаї.

У той час вороги України змагали до того, щоб українці говорили й писали книжки чужими мовами — польською й московською, але Маркіян Шашкевич не соромився рідного слова, — він писав свої вірші тільки українською мовою.

Разом із двома своїми побратимами зладив він книжку „Русалка Дністрова” і видав її друком. Сталося це рівно 120 років тому — в 1837

році. „Русалка Дністрова” це й була перша книжка в Галичині, написана і видрукована українською народною мовою, — такою, яку Маркіян чув і вивчив змалку у рідному селі.

Не забув о. Маркіян і про українських дітей. Їх учили в школах чужою мовою, отож о. Маркіян зладив український буквар — „Читанку для малих дітей”, щоб українські діти могли вчитися з рідної книжечки рідної мови.

„Русалка Дністрова” пробудила галицьких українців до нового життя, і з того часу в Галичині почали писати й друкувати книжки рідною мовою.

Український народ став називати о. Маркіяна Шашкевича Пробудником Галичини і поставив на його честь на Білій Горі коло Підлисса величавий хрест-пам'ятник. Під тим пам'ятником відбувалися кожного року влітку великі всенародні „Шашкевичівські свята”. Тепер московсько-більшевицька влада заборонила влаштовувати ці свята, а пам'ятник зруйнувала.

Помер о. Маркіян Шашкевич понад сто років тому — 7 червня 1843 року і похований у Львові. На його могилі пишається гарний пам'ятник.

Українські діти разом із своїми батьками та вчителями згадують з пошаною о. Маркіяна Шашкевича — він же ж і для дітей склав окрему книжечку-читанку, а його вірш-пісню „Цвіт-ка дрібная” вивчають діти у школі та вдома.

* 1811

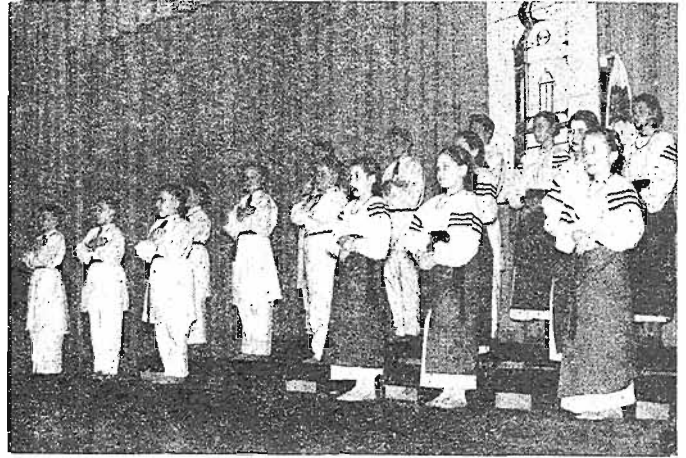
† 1843

Поклін тобі складасм, великий Маркіяне!
Твоя „дрібная цвітка” ніколи не зів'яне,
Розквітне рідна мова, немов весною гай,
Її краса і сила оновить Рідний Край.
За щастя України ти Господа моли,
На щирій труд для Неї нас всіх благослови!

Школа св. Юра в Нью Йорку вшановує пам'ять М. Шашкевича

Старанням учнів школи св. Юра оо. Василіян у Нью Йорку відбувся 14-го квітня ц. р. концерт на честь Маркіяна Шашкевича з нагоди 120-ліття появи „Русалки Дністрової”. Свято відкрив директор школи о. П. Пащак ЧСВВ, а реферат про життя, творчість і значення Шашкевича виголосила учениця Марія Король. У музично-вокальній частині програми шкільний хор під управою проф. І. Недільського відспівав американський та український гимни, „Не згасайте, ясні зорі” Шашкевича-Мотюка, „Шуми, вітре” Шашкевича-Недільського і „Молитву” Недільського. Шкільний квартет виконав „Великий єсть Бог” Шашкевича-Недільського. Богдан Стецик (скрипка) та Зореслава Дерлиця (піано) відіграли „Мінует” і „Трію” Моцарта, а Христина Осадца — „Тоссато” Довженка. У частині живого слова Ірина Заяць продеклямувала вірші „Руська мати”, Богдан Макаревич і Любомир Ворох — „Псалми Русланові”, Христина Барагура — „Веснівку”, а група дітей збірно виконала „Молитву Маркіяна” Лесі Храпливої. В інсценізації „Під Білою горою” І. Керницького у ролі Шашкевича виступив Богдан Ворох.

Музично-вокальну частину підготував проф. І. Не-

дільський, живе слово — проф. І. Близняк, декорації виконав учень 8-ої класи Орест Заклинський.

На світлинці група учнів і учениць виконав збірно деклямацію вірша Лесі Храпливої „Молитва Маркіяна.”

МОЛИТВА МАРКІЯНА

Схилилася прозора ніч
Над церкву Бога-Духа,
І Львів, могутній від сторіч,
Молитву дивну слухав.

Шумів Осолінею сад —
Спокійна, давня мова...
Здіймалася під небеса
Молитва богослова.

В півтемній церкві, в самоті
Стелилась тиміямом
Поперед образи святі
Молитва Маркіяна:

— О, Боже! Людям Ти усім
Казав свій край любити;
І Ти любив Єрусалим,
Хоч тугою повитий.

— І Ти, що наш народ створив,
Подарував нам мову,
Дзвінку, як гомін наших нив,
Як колоски шовкову.

— Тобі приємна мова та,
Коли до Тебе лине
Чи у народних пісеньках,
Чи в молитвах дитини.

— Своєю мовою народ
Сказати найкраще вміє,
Які він мрії кількасот
Років в собі леліє...

Над Львовом зір блискучий жар
І ніч мов злотом ткани,
Із неба сплинув Божий дар
У душу Маркіяна.

Заговорив, немов пророк,
Торкнув він струни ліри,
Розвіяв з вихром рій думок —
Народ йому повірив:

Що не шукати нам в чужих
Святої Правди слова,
Бо дар найбільший із земних —
Це наша рідна мова!

*

Багато знаємо ми мов;
Одна лиш Богом дана
Для нас: це мова молитов
Гарячих Маркіяна...

Леся Храплива

Пояснення: Церква св. Духа при Духовній Семінарії, пізніше Академії у Львові, де вчився Маркіян Шашкевич, Осолінею — науковий заклад і бібліотека фундації родини Осоліньських у Львові. Сад цієї фундації межує через вулицю з будинком Богословської Академії. У цій бібліотечі довгими годинами пересиджував Шашкевич. Зокрема, цікавили його збірники народних пісень. Під їх впливом Шашкевич почав писати поетичні твори живою народною українською мовою. До його виступу в Західній Україні, що була тоді під австрійською займанщиною, українська інтелігенція вживала розмовної польської, покрученої російської чи німецької мови, а книжки писали т. зв. „язичієм”, тобто мішаниною народної української, церковно-слов'янської і польської мов. — Тиміям — ладан.

Про бабусю стареньку і лисичку хитреньку

та так заморилась, так заморилась, що аж на сгіл похилилась.

Ох! — каже вона. — Що ж мені в світі робити? Тяжко самій жити, бо хто ж мені дровець нарубає, хто в хаті позамітає, хто з глибокої кринички принесе водички?

А під віконцем щось: — А я!

Бабуся двері відчинила, а там вовк стоїть. Бабуся й тому рада.

— Заходь, — каже, — вовчику, до хати, будеш мене стару доглядати.

— Добре, — сказав вовк та й посунув у хагу.

А бабуся й питає:

— Що хочеш спершу робити: чи дрова рубати, чи в печі палити, чи воду носити?

А вовк каже:

— Спершу хочу їсти, а тоді спати!

— Гаразд, — каже бабуся. — Ось тобі кулешику миска, а там он колиска.

Вовчик миску вхопив, увесь кулешик поїв, кинув брудну миску та й поліз у колиску. А колиска тільки трісь-трісь! Та й поламалась.

Розсердилась бабуся на вовчика й почала кричати:

— Нащо було колиску ламати? Де ти тепер будеш спати? Геть мені з хати!

Та й вигнала його. Двері зачинила, миску помила, в хаті позамітала, колиску докупи зв'язала,

Стояла в лісі хатка маленька, а в тій хатці жила бабуся старенька. Не було у неї на світі нікого, ні старого, ні малого. От вона й зажурилась:

— Що мені в світі робити? Тяжко самій жити, бо хто ж мені дровець нарубає, хто в хаті позамітає, хто з глибокої кринички принесе водички?

А під віконцем щось: — А я!

Бабуся двері відчинила, а там ведмідь стоїть. Бабуся й тому рада.

— Заходь, — каже, — ведмедику, до хати, будеш мене стару доглядати.

— Добре, — сказав ведмідь та й поліз у хагу.

А бабуся й питає:

— Що хочеш спершу робити: чи дрова рубати, чи в печі палити, чи воду носити?

— Спершу хочу їсти, а тоді спати!

— Гаразд, — каже бабуся. — Ось тобі меду миска, а там он колиска.

Ведмідь миску вхопив, увесь мед поїв, кинув брудну миску та й поліз у колиску. А колиска тільки трісь-трісь! Та й поламалась.

Розсердилась бабуся на ведмедя й почала кричати:

— Нащо було колиску ламати? Де ти тепер будеш спати? Геть мені з хати!

Та й вигнала його. Двері зачинила, миску помила, в хаті позамітала, колиску докупи зв'язала,

ла, та так заморилась, так заморилась, що аж на стіл похилилась.

— Ох! — каже вона. — Що ж мені в світі робити? Тяжко самій жити, бо хто ж мені дровець нарубає, хто в хаті позамітає, хто з глибокої кринички принесе водички?

А під віконцем щось: — А я!

Бабуся двері відчинила, а там лисичка стоїть. Бабуся їй тому рада.

— Заходь, — каже, — лисичко, до хати, будеш мене стару доглядати.

— Добре! — сказала лисичка та й ускочила до хати.

А бабуся їй питає:

— Що хочеш спершу робити: чи дрова рубати, чи в печі палити, чи воду носити?

А лисичка каже:

— Спершу хочу їсти, а тоді спати!

— Гарзд, — каже бабуся. — Ось тобі киселику миска, а там он колиска.

Лисичка миску вхопила, увесь киселик поїла, кинула брудну миску та й полізла в колиску. А колиска тільки трісь-трісь! Та й поламалась.

Розсердилась бабуся на лисичку й почала кричати:

— Нащо було колиску ламати? Де ти тепер будеш спати? Геть мені з хати!

Та й вигнала її. Двері зачинила, та вже й миски не мила, і хати не замітала, і колиски не в'язала, а на лаві схилилась та й зажурилась.

А ведмідь підійшов до хати й почав двері штовхати:

— Дай мені, бабо, їсти, а то можу в хату залізти!

Бабуся злякалась, та не озивалась. А ведмідь двері штовхав-штовхав, та не подужав, не поламав, та й побіг у ліс вовчика шукати. Прибігли вони вже удвох до бабусиної хати й почали знову двері штовхати:

— Дай нам, бабо, їсти, а то можемо до хати залізти!

А бабуся, хоч ще більше налякалась, та сиділа — не озивалась. А ведмідь і вовк двері штовхали-штовхали, та не подужали, не поламали, та й побігли в ліс лисичку шукати. Прибігли вони уже втрьох до бабусиної хати й почали ще дужче двері штовхати:

— Дай нам, бабо, їсти, а то можемо до хати залізти!

А бабуся, хоч іще дужче налякалась, та сиділа — не озивалась. А ведмідь, і вовчик, і лисичка двері штовхали-штовхали, та не подужали, не поламали. А тоді лисичка й каже:

— Треба нам через стріху до хати залізти й бабуся загризти.

Тут уже бабуся так налякалась, що на печі заховалась. А лисичка поставила ведмедя під стіну, вовк зліз ведмедеві на спину, а лисичка скочила вовчикові на плечі:

— Злізай, бабо, з печі! Бо як я стріху розберу, то тебе на шматочки розірву!

Бабуся як зарепетус:

— Ой, хто ж мене порятує?!

А тут підійшов до воріт хлопчик маленький, а з ним песик швиденький. А у хлопчика нежить був, то він я-як чхнув:

(Закінчення на стор. 10-ій внизу)

СИНЯ ПТАШКА

(Вільний переклад Андрія Яковлева)

Ілюстрації П. Холодного

ІІІ КАРТИНА

У Країні Споминів

(Стоїть туман, у якому з правого боку ледве-ледве горніє Великий Дуб. Василько й Маруся підходять до дуба).

Василько: Ось дерево!

Маруся: Є й табличка.

Василько: Темно і трохи зависоко, не можу прочитати. Стривай, я вилізу на цей корінь. Так! Написано: „Країна Споминів”. Ось і стрілка, що показує, куди йти.

Маруся: Де ж дідусь і бабуся?

Василько: Там, за туманом. Зараз побачимо.

Маруся: Я нічого не бачу, навіть своїх рук і ніг. Мені холодно! *(Позинає пхикати)*. Я не хочу більше мандрувати! Я хочу додому!

Василько: Ти все пхикаєш, як Вода. І тобі не соромно? Така велика дівчинка! Дивись, туман уже підіймається. Ми зараз побачимо, що є за ним.

(Туман позинає рухатись, яснішати і помалу зникати. Перед озима дітей з туману витлила

Бабуся й лисичка

(Закінчення зі стор. 9-тої)

„А-а-чих!”

А ведмедеві почулося:

„Я їх!”

Він як смикнувся, вовчик на спині похитнувся, лисичка з вовчика впала й ногу зламала. А тут песик як загавкав:

„Гав-гав! Аву-у!”

А ведмедеві почулося:

„Розірву-у!”

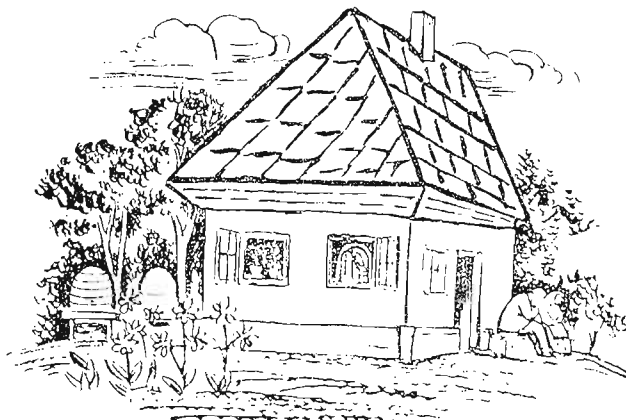
Він уже й не став ждати, та як стрибоне та тікати! А вовчик з нього упав, розбив ніс, та як підхопиться! Та швидше в ліс! А лисичка на трьох ногах з ними пострибала, і насилу-насилу їх догнала.

А хлопчик підійшов до хати й постукав тихенько:

— Чи тут живе бабуся старенька? Я прийшов дровець їй нарубати й у хаті позамітати.

Бабуся така раденька, злізла з печі швиденько, двері відчинила, хлопчика до хати впустила. І почали вони разом вечерю готувати. А песик зостався біля хати та так гавкає, так гавкає:

— Гав-гав! Щоб усяк знав, що я тут буду жити і не дозволю тут вовкам та лисам ходити!

маленька весела селянська хатка, оповита рослинами і великими гарними квітами. Вікна й двері в хатці відгинені. Видно горщики з квітами на вікнах, вулики з бджолами та клітку з якоюсь пташкою. Біля дверей лавка, на ній сидьма сплять старі дід і баба).

Василько: Це ж дідусь і бабуся!

Маруся: Так, так, це вони! Це вони! Ходім до них!

Василько: Обережно! Невідомо ще, чи вони рухаються. Станьмо покищо за деревом!

(В ту ж мить бабуся розплющує оці, підводить голову, потягається спросоння і дивиться на дідуся, що теж помалу прокидається).

Бабуся: Я думаю, що наші живі внуки відвідають нас сьогодні.

Дідусь: Певно, що відвідають, бо почувую в ногах щось, ніби мурашки.

Бабуся: Я вірю, що вони вже недалеко, бо сльози радості течуть з моїх очей!

Дідусь: Ні, ні! Вони ще далеко, бо я ще почувую себе безсилим.

Бабуся: Я тобі кажу, що вони вже тут! Я вже маю всю свою силу.

Василько і Маруся *(вискакують з туману)*. Ось ми! Ось ми! Дідусю! Бабусю! Це ми! Це ми!

Дідусь: А що? Що я казав? Я був певний, що вони прийдуть сьогодні.

Бабуся: Васильку! Марусю! Це ви? *(Хоче бігти до них)*. Я не можу бігти, я все ще маю свій ревматизм.

Дідусь *(іде кульгаючи)*: Я теж все ще маю дерев'яну ногу на місце тієї, що зламав, упавши з високого дуба...

(Дід, баба та внуки радісно обіймаються і цілуються).

Бабуся: Як ти виріс, мій Васильку!

Дідусь: А Маруся! Подивись лишень — чорні очі, гарні коси! Та й як вони чудово пахнуть!

Бабуся: Поцілуймося ще раз! Ходіть, сядьте на мої коліна!

Дідусь: А я? Я не матиму нікого?

Бабуся: Ні, ні! Спершу до мене! Як там тато, мама?

Василько: Маються гаразд! Вони спали, коли ми вийшли.

Бабуся: Мій Боже! Які вони гарні, чистенькі й добре одягнені! Це мама так вас вирядила? І панчішки без дірок! Це колись я їх церувала. Чому ви не приходите частіше до нас? Ми були б такі раді! Іноді минають місяці й місяці, а ми нікого не бачимо.

Василько: Ми не можемо, бабуся! Тільки завдяки феї ми сьогодні з вами.

Бабуся: Ми тут завжди чекаємо, що хтось із живих нас відвідає. А вони приходять так рідко! Останнього разу ви були у нас — коли ж це? Ага, в день Усіх Святих, коли дзвін дзвонить у церкві...

Василько: На Всіх Святих? Того дня ми не виходили з дому, бо були перестуджені.

Бабуся: Але ж ви думали про нас?

Василько: Так.

Бабуся: Добре. Кожного разу, кожного разу, коли ви нас згадуєте, ми прокидаємось і бачимо вас.

Василько: Як? Хіба досить тільки згадати?

Бабуся: Авжеж! Чуєш, діду? Дивно там! Вони ще того не знають...

Дідусь: Це як за нашого часу. Живі люди такі недотепи, коли говорять про неживих.

Василько: Ви весь час спите?

Дідусь: Так, ми спимо, чекаючи, що думки живих нас розбудять. Ох, добре спати, коли життя скінчене. Але також приємно й прокинутися час від часу...

Василько: Значить, ви ще не насправді мертві?

Дідусь (кинувся): Що ти сказав? Слухай, бабуся, він вимовив слово, якого ми вже не розуміємо. Може, це нове слово?

Василько: Слово „мертві“?

Дідусь: Так, це саме слово. Що воно значить?

Василько: Мертві, це значить такі, що вже більше не живуть.

Дідусь: Які ж нерозумні ці люди!

Василько: А тут добре?

Дідусь: Не зле! Не зле! І як там ще й поможуться за нас...

Василько: А чи треба за вас молитися? Дідусь: Але ж треба! Треба! Молитися — це згадувати.

Бабуся: Так, так, все було б добре, коли б ви частіше приходили сюди побачити нас.

Василько (дивиться то на дідуся, то на бабуся): Ви зовсім не змінилися. Ви обоє тепер такі гарні!

Дідусь: То правда, що ми вже не старіємось тут. Але ви обоє ростете та ще й швидко. Дивиться, на одвірку ще видно значок, що я зробив на вас у день Всіх Святих. Ану, стань рівно! Дивись, стара: на чотири пальці підріс Василько з того дня. А Маруся на чотири з половиною пальці. Ростуть, ростуть!

Василько: Як тут гарно! Все на своєму місці. Ось годинник з великою стрілкою, що її кінчик я зламав. А ось дірка у дверях, що я зробив свердлом.

Дідусь: Ти завжди робив якусь шкоду. А ось слива, на яку ти любив вилазити, коли мене не було вдома. Вона завжди родить свої гарні червоні сливки.

Маруся: А ось старий Дрозд. Чи він співає? (Як тільки Маруся згадала про дрозда, в ту ж мить він прокинувся й позав голосно співати).

Бабуся: От бачиш, як тільки про нього згадали...

Василько: Дивиться, він синій! Це ж та Синя Пташка, яку я маю віднести до феї! А ви й не згадали, що масте її. Ох, вона синя, синя, мов куля з синього скла! Дідусю! Бабусяю! Дайте мені її!

Дідусь: Добре, добре! Як ти думаєш, бабусяю?

Бабуся: Авжеж! Навіщо вона нам? Тільки спить і ніколи не співає. Я посаджу її в клітку. Де ж ця клітка?

Василько: Я забув її під дубом. (Побіг до дуба, приніс клітку й загинив у ній дрозда). Фея буде дуже рада!

Дідусь: Знаєш, я боюся, що він уже відвик від вашого життя і втече при першій нагоді. Ну, та побачимо. Залиш його та ходім подивитись на бджоли і на корову.

Василько: А мої малі брати й сестри, що померли, вони тут?

Бабуся: Ось вони біжать. Як тільки згадав про них, вони вже й тут!

(Василько й Маруся побігли дітям назустріг. Радісні крики і сміх).

Василько: Ось Петрусь! Здоров, братіку! А он Івасик і Микольцо! Катруся й маленька Ляля!

Маруся: О, Ляля! Вона ще й досі не ходить, а лазить на чотирьох!

Бабуся: Так, вони вже не ростуть.

Василько: А ось і песик!

Дідусь: Тут ніщо не змінюється.

Василько: А Катруся все ще має прищипку на носі. Які вони всі вигодувані — товсті, аж блищать. Видно, добре їх тут годують.

Бабуся: Вони маютьесья краще, відколи перестали жити. Тут нема ні хвороб, ані нещасливих випадків. Тож нема й турбот...

(У хаті годинник продзвонив вісім разів)

Бабуся: Що це таке?

Дідусь: Не знаю. Це, мабуть, годинник.

Бабуся: Неможливо! Він ніколи тут не дзвонив.

Дідусь: Бо ми тут ніколи не думаємо про час.

Василько: Це я згадав. Котра година?

Дідусь: Я вже втратив звичку думати про час. Годинник подзвонив вісім разів підряд. Це значить, що там, у вас, тепер восьма година.

ЛИС І ВОВК

Із „Читанки для малих дітей” М. Шашкевича

Лис упав у вовківню і кричав помічі. Вовк, почувши, прибіг подивитися, що таке.

— Ах, побратиме, поможи мені, бо прийдеться загибати мені!

— Ах, бідний сирота! — пожалував вовк. — Але скажи мені, як це сталося? Чи давно, як ти там загубав? Тобі там дуже холодно? Треба було стерегтися!

— Потім будеш випитуватися й сміятися, а наперед поможи мені звідси вилізти!

Коли бачиш нещасного, не питайся, як давно, яким способом і через кого попав у недолю, лише скорше помагай.

Василько: Фея чекає нашого повороту на дев'яту годину без чверти. Це дуже важливо. Тікаймо, Марусю!

Бабуся: Ви не підете без вечері! Ось поставмо стіл тут, біля дверей. Я зварила смачну юшку з капустою і спекла солодкий пиріг із сливками.

Василько: Дідусю і бабусю! Дякуємо вам за вечерю, але ми поспішаємо. Фея на нас чекає. Як не прийдемо вчасно, то все пропаде і станеться велике нещастя. Відпустіть нас, будьте ласкаві, без вечері, щоб ми не спізнились.

Дідусь: Боже, як ті живі терплять від усяких своїх клопотів! Все кудись поспішають, поспішають...

Василько і Маруся: Прощайте, дідусю! Прощайте, бабусю!

Бабуся: Приходьте до нас кожного дня! Це одинока наша радість тут. Це для нас велике свято, коли ваші думки-спомини нас відвідують!

Дідусь: Ми не маємо інших розваг і радощів.

Василько: Швидше! Прощайте, братіки й сестриці! Не плачте, бабуню! Ми часто будемо відвідувати вас!

Бабуся: Не забудьте ж, приходьте щодня!

Василько: Швидше, швидше! Де моя клітка, моя Синя Пташка?

Дідусь: Ось! Але, знаєш, я не певен, чи вона має синій колір.

Всі *(разом)*: До побачення! До побачення!

Бабуся: Приходьте ще, приходьте!

(Махаючи хустогками, Василько й Маруся побігли до лісу. Туман знов надійшов, покryw усе темною завісою. Василько й Маруся підійшли до Великого Дуба. Там Василько побазив, що дрозд потемнів і став майже горний. З жалем Василько витяг його з клітки і посадив на гілляжку, а сам з Марусею та порожньою кліткою швидко пішов додому).

(Кінець третьої картини)

ДНІСТРОВАНКА

Дівчинонька мила
Цвітоньки садила,
Водою зливала,
Стихенька співала:

„Ростіть ви, цвіточки,
Райській діточці,
Ростіть ви весною,
Розвиньтесь красною.

А літом задвійте,
Головку пристрійте,
Мені молоденькій,
Строїтьсь раденькій!”

М. Шашкевич

Ілюстрації Е. Козака

Три котики невеличкі
загубили рукавички
і до мами в сльозах:
„Мамо, жаж!
Загубились рукавички!”

„Забруднились рукавиці?
Ах, які нечемні киці!
Буде вам уже біда —
лише хліб та вода!”
— „М’яв, м’яв, м’яв, м’яв...
Ой так, хліб та вода!”

„Загубились рукавиці?
Ах, які нечемні киці!
Ну, то кара така:
борщ пісний — без молока!”
— „М’яв, м’яв, м’яв, м’яв...
Так, пісний, без молока!”

Три котики невеличкі
Знайшли свої рукавички
і до мами крізь сміх:
„Бачиш їх? Бачиш їх?
Знайшлись наші рукавички!”

„Знайшлись ваші рукавиці?
Ах, які кохані киці!
Тож до столу мерщій —
вже сметанка в борщі!”
— „Вуур-вур, вуур-вур —
Так, сметанка в борщі!”

Та як їли любі киці,
забруднили рукавиці
і до мами в сльозах:
„Мамо, жаж!
Забруднились рукавиці!”

Три котики невеличкі
перуть свої рукавички
і до мами — крізь сміх:
„Бачиш їх? Бачиш їх?
Вже чистенькі рукавички!”

„Вже чистенькі рукавиці?
Ах, які кохані киці!
Тож їх дайте на шнур!”
— „Вуур-вур, вуур-вур —
Так, даймо їх на шнур!”

Вільний переклад з англійської мови

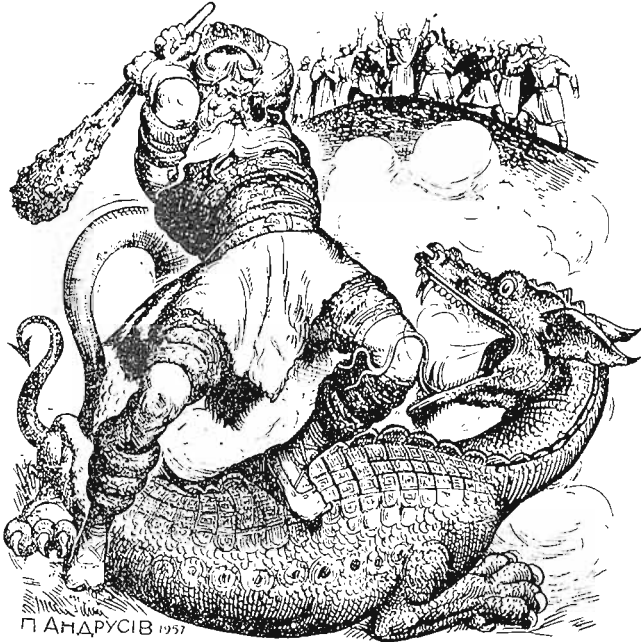
Грими Наріжної

KYRYLO KOSHEMIAKA — GYRYL THE TANNER

(An old Ukrainian legend)

Illustration by P. Andrusiw

Long, long ago there lived in the city of Kiev a valiant Prince. And near Kiev by the river Dnipro, there dwelt a monstrous dragon. Every year the people of Kiev had to send as an offering to the dragon a young maiden or a young man. And then came the Prince's turn to give away his daughter. There was no way out. He had to do what his subjects did. So the Prince sent his daughter to the dragon.

The Princess was very beautiful and the dragon fell in love with her. Once, when the dragon was in a good mood, the Princess asked him:

—“Is there a man in the world who could conquer you?”

—“Yes,”—said the dragon,—“in the city of Kiev by the river Dnipro there lives such a man. When he builds a fire in his grate the smoke goes straight to heaven. And when carrying hides to soak in the river—for he is a tanner—he takes not one but ten hides at one time. As the hides get wet and heavy in the river I swim towards them and snatch them but he pulls back so hard that he nearly drags me out of the river together with the hides. So he is the only man I fear.”

The Princess now thought only of a way to send a message home and return to freedom and her father. She had no treasures but a dove which she raised during her happy days in Kiev.

She thought and thought and then wrote a note to her father.

—“Dear Sire, there lives in Kiev a very brave man by the name of Kyrylo Koshemiaka. Beseech him, dear Sire, by words and by offers of gifts to fight the dragon and free me from this captivity, and I will pray to God for you and for him to the end of my days.”

So she wrote, placed the note under the dove's wing and let it fly away.

The dove flew up into the sky and home to the courtyard of the Prince. Children were playing in the courtyard and seeing the dove ran to the Prince calling out:

—“Oh father! Our sister's dove has come back!”

The Prince rejoiced at first and then after a while said sadly: “The bloody monster has killed my child.”

Then he caught the dove, and lo! There was a note under the wing. He read his daughter's note and called the members of his court.

—“Do you know a man by the name of Kyrylo Koshemiaka?”

—“Yes, he lives by the river Dnipro.”

—“How can one approach him so that he will not take offense?”

Upon reaching a decision, they sent to Koshemiaka a delegation of the oldest men of the court. These men came to his cottage and opened the door with fear. Lo and behold! On the floor, with his back to the door, Koshemiaka was sitting and stretching with his hands twelve hides, swinging backwards and forwards. Suddenly one of the old men sneezed: Achoo!

Startled, Koshemiaka tore the twelve hides in half and turned angrily to the men. They bowed low saying:

“Our Prince has sent us to you to ask a favor . . .”

But he neither looked up nor listened. He was so angry for tearing these twelve hides.

The old men again began to implore him to listen. They even got on their knees. But alas! He paid no heed to them and they went away their heads bowed down, and sad at heart.

What to do? Deep grief filled the Prince and his entire court.

Perhaps if they sent younger men to him he would take heed and listen.

But Koshemiaka only huffed and puffed and all talking was in vain. So angry was he because of the torn hides.

Then the Prince thought of sending small children

to Koshemiaka. They came and knelt down and begged that he heed their cries. Koshemiaka could endure no more but wept together with the children and said:

—“Yes, children, I’ll do that for you.”

And he went to the court.

—“Give me,”—he said to the Prince,—“twenty barrels of tar and twenty carts of hemp.”

Pitching himself with the tar and wrapping around the hemp, he picked up a mace that weighed more than a hundred pounds and went off to fight the dragon.

On seeing Koshemiaka the dragon said: “Did you come to make peace with me or war?”

—“Not peace, you bloody monster, but war!” — answered Koshemiaka.

And they began to fight so fiercely that the earth shook.

Whenever the dragon attacked Kyrylo he pulled out nothing but tar and hemp. And whenever Kyrylo hit the dragon on the head with his huge mace he drove the beast into the earth. The dragon all afire rushed to the Dnipro for a drink to cool himself while Koshemiaka bound himself up with hemp and tar anew. The battle between Kyrylo and the dragon raged on so that the earth moaned.

And on the high banks of the Dnipro people were standing, wringing hands, awaiting the outcome of the battle, while in all the churches services were held and bells were rung.

Suddenly, the earth shook and with a heavy thud the dragon fell dead!

The people clapped their hands.

—“Glory to God!” — they sang.

So Kyrylo killed the dragon, freed the captive Princess and took her to her father. The Prince was so happy that he lacked words to express his deep gratitude.

Since that day, the place where Kyrylo killed the dragon is known as “Koshemiaky.”

HOW TO READ AND WRITE IN UKRAINIAN

By I. KORYTSKY

Lesson V

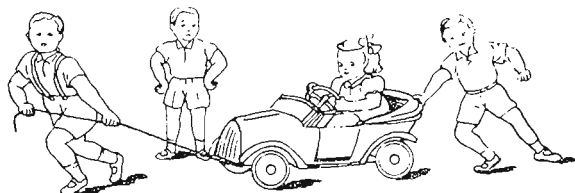
In this lesson you will learn four new Ukrainian letters. They all are consonants. The Ukrainian letter X, x does not exist in the English. It is pronounced like very strong h in the throat (kh).

Р р (room)

В в (very)

Р р (try)

В в

Вова, Том, Сем і Рома везуть Ріту.

— Ріта, куди ти?

— Варити мамі сос. Мама зараз іде додому.

Ріта варить

додому — home

зараз — just a moment

Х х (kh, very strong h in the throat)

Х х (Khmelnitsky)

(Khan)

Н н (nose)

Н н (no)

Ось і мама вдома.

— Ріта, де сос?

— Зараз! Туди дам сметани і трохи води. А ось тут вареники.

— Мамо, а хто там за домом?

— Там тато, Хома і Ніна. Ніна несе хустину, а Хома везе авто.

вдома — at home

вода — water

трохи — a little

дім — house

дам — I will give

хустина — shawl

везе — drives

авто — automobile

Assignment

1. Read the above sentences.
2. Write them in your note-book using printed and written letters.
3. Practice to pronounce correctly the consonant x.
4. Build new words and sentences using the letters you learned already in previous lessons.

БОГУТА-БАГАТИР ІСТОРИЧНА КАЗКА UKRAINIAN TALE ВОНИТА THE HERO

X. РОЗДІЛ: — ЗРАДА

CHAPTER X: — TREASON

У підземній печері княжі скарби дивним світлом сяють . . .

In the underground cavern the princely treasures reflect an unusual brightness . . . . .

Де ця печера? Цю тасмницю знає тільки боярин Сокіл і його дочка, красуня Галиця.

Where is that cavern? This secret is known only to boyaryn Sokil and his daughter, the beautiful Halytsia.

У карпатському проваллі, в скелястій печері, живе Горган, чародій-лиходій.

In the Carpathian cliffs, in a rocky cave, there lives Gorgan, the evil magician.

До Горгана ночами тасмні посланці заходять, про княжі скарби розпитують.

At night secret messengers visit Gorgan, asking about the princely treasures.

— Як скарби княжі добудемо, то й самого князя звоюємо! — шепчуть посланці чужого короля.

"When we get the princely treasures, then we will even conquer the prince himself!" whisper the envoys of the foreign king.

— Сокіл на війну поїхав, а про печеру скарбів тільки одна Галиця знає, — зашипів пугач.

"Sokil went to war, and Halytsia is the only one who knows of the treasure cave," hissed the horned owl.

(Кінець десятого розділу)

(The end of chapter X)